

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.007/2023/12. szám

A Debreceni Ítéltábla a ... pártfogó ügyvéd (cím) által képviselt I. rendű felperes neve (cím) I. rendű felperes és a ... pártfogó ügyvéd (cím) által képviselt V. rendű felperes neve (lakcíme: cím, tartózkodási helye: cím) V. rendű felperesnek – a dr. Kertész Krisztina ügyvéd (cím) által képviselt I. rendű alperes neve (cím) I. rendű alperes és a dr. Bata Zoltán ügyvéd (cím) által képviselt II. rendű alperes neve (cím) II. rendű alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében az Egri Törvényszék 4.P.20.255/2020/64. számú ítélete ellen az I. rendű felperes által 65. és 66., az V. rendű felperes által 67. és 69. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. rendű alperes részére 20 000 (húszezer) forint, a II. rendű alperes részére 25 400 (huszonötezer-négyszáz) forint másodfokú eljárással felmerült költséget.

Kötelezi az V. rendű felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. rendű alperes részére 20 000 (húszezer) forint, a II. rendű alperes részére 25 400 (huszonötezer-négyszáz) forint másodfokú eljárással felmerült költséget.

Megállapítja, hogy 640 000 (hatszáznegyvenezer) forint le nem rótt fellebbezési illetéket az állam visel.

Az I. rendű felperes pártfogó ügyvédjének a másodfokú eljárásban felmerült munkadíját egészében az I. rendű felperes viseli.

Az V. rendű felperes pártfogó ügyvédjének a másodfokú eljárásban felmerült munkadíját egészében az V. rendű felperes viseli.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az I. rendű felperes és élettársa, elhunyt élettárs a közös tulajdonukban álló ingatlan1 számon található, ingatlan1 hrsz. helyrajzi számon nyilvántartott ingatlant – ahol hat nagykorú közös gyermekükkel, köztük az V. rendű felperessel és az I. rendű felperes korábbi házasságából származó gyermekével együtt laktak – el kívánták cserélni az előadása szerint a lányának, vevő1-nak ingatlant vásárolni kívánó vevő1 apja által bemutatott ingatlan2 számon található, ténylegesen ingatlan2 belterület helyrajzi szám1, helyrajzi szám2, és helyrajzi szám3 helyrajzi számon nyilvántartott albetétek által alkotott ingatlanra és csereszerződés készítése céljából megkeresték az I. rendű alperest. Az I. rendű alperes – aki eljárása során a ingatlan 2 ingatlant érintően nem ellenőrizte az vevő1 apja által átadott, annak tulajdonosaitól származónak feltüntetett szabálytalan meghatalmazást, egy fénymásolt és a terheket részben kitakart tulajdoni lapot mutatott be, és nem adott tájékoztatást a társasházi lakás tulajdoni viszonyairól és az elővásárlási jogról – nem csereszerződés, hanem mindkét ingatlan vonatkozásában adásvételi szerződés szerkesztésében működött közre. Az I. rendű felperes és néhai élettársa a 2008. március 13. napján kötött egyik adásvételi szerződés szerint az ingatlan1 számú ingatlant vevő1 részére 4.000.000 forintért eladták; míg az ugyanazon a napon kötött másik adásvételi szerződés szerint a ingatlan2 szám alatti ingatlant a szerződésben rögzítettek szerint vevő2 és vevő3 eladóktól 4.000.000 forintért megvásárolták.

A vételárak kifizetése nem történt meg. Az ingatlan1 számú ingatlanra vevő1 tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba 2008. április 11. napján bejegyezték; a ingatlan2 számú ingatlanra az I. rendű felperes és élettársa tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmét 2008. november 12-én elutasították.

[2] Az I. rendű felperes családjával együtt átköltözött a ingatlan 2 ingatlanra, akkor meggyőződött arról, hogy azon 8 teher van ténylegesen bejegyezve és az ingatlan valójában több személy tulajdonában áll. Ezt követően a családjával együtt a 2009. évben visszaköltözött az ingatlan1 számú ingatlanra, ahonnan két hónap múlva, ugyancsak a 2009. évben, már csak az V. rendű felperessel és egy további nagykorú gyermekével együtt az ingatlan3 számú, utóbb a felújítási munkálatok hiánya miatt lakhatatlanná vált ingatlanba költözött.

[3] A ... Megyei Ügyvédi Kamaránál az I. rendű felperes bejelentése alapján indult fegyelmi eljárás eredményeképpen az I. rendű alperest az ügyvédi kamarából kizárták; míg vevő1 apját a Hatvani Városi Bíróság a 4.B.226/2009/139. számú jogerős ítéletével bűnösnek találta zsarolás, csalás és okirathamisítás bűncselekményében, többek között azzal az indokkal, hogy az vevő1 részére megvásárolt ingatlan1 számú ingatlant több alkalommal fiktív módon eladta úgy, hogy az adásvétel során a vevők banki kölcsönt igényeltek a ténylegesen a részére juttatott vételár megfizetéséhez.

[4] A Fővárosi Törvényszék 20.P.24.168/2012/208. számú ítéletével vevő1 apját kötelezte egyetemlegesen a jelen per I. és V. rendű felperese, valamint az időközben elhunyt 'elhunyt élettárs neve'-val közös további öt gyermeke javára 4.000.000 forint kártérítés és annak 2008. november 12. napjától számított kamatai megfizetésére, ezt meghaladóan a keresetet elutasította; ezt az ítéletet a Fővárosi Ítéltábla az illeték összegének módosítása mellett az 1.Pf.20.784/2018/26/2. számú ítéletével helybenhagyta.

[5] Az I. rendű felperes által indított, a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításával jogerősen befejeződött (Egri Járásbíróság 17.P.20.647/2014/4., Gyöngyösi Járásbíróság 7.P.20.205/2015/8. számú végzések) és a keresetlevél beadásaihoz fűződő jogi hatályok fenntartását nem eredményező pereket követően, az I. rendű felperes által 2015. október 28. napján, az V. rendű felperes által 2016. június 20. napján előterjesztett, először nem vagyoni kártérítés iránti követelést az I. rendű felperest érintően 2020. szeptember 21. napján, az V. rendű felperest érintően 2021. november 11. napján tartalmazó, majd végső formában fenntartott kereseteikben az I. és az V. rendű felperes kérték annak a megállapítását, hogy az I. rendű alperes megsértette az emberi méltósághoz, a teljes családban való éléshez, az egészséghez való – és ezen felül csak az I. rendű felperes vonatkozásában az emberhez méltó életfeltételekhez fűződő – személyiségi jogait; nem vagyoni kártérítés címén az I. rendű felperes 4.000.000 forint, az V. rendű felperes 3.000.000 forint megfizetésére kérte kötelezni elsődlegesen az I. rendű alperest és a mögöttes felelősség szabályai alapján a II. rendű alperest. Előadták, hogy az I. rendű alperes a felek akaratának meg nem felelő, ingatlan-nyilvántartási bejegyzésekre nem alkalmas adásvételi szerződést készített, amely miatt az általuk megvásárolt ingatlan birtokába nem kerülhetek, a korábban méltó életkörülményeket biztosító ingatlan1 szám alatti ingatlanba nem tudtak visszaköltözni, mivel azt a vevő időközben értékesítette, így kénytelenek voltak a leromlott állapotú, komfort nélküli, lakhatatlanná vált ingatlan3 számú ingatlanba költözni, ennek a következménye volt, hogy az I. rendű felperes korábban velük élő további gyermekei elveszítették lakhatásukat, unokáikat intézetben helyezték el, míg az I. és az V. rendű felperes méltatlan lakhatási körülmények közé kerültek, egészségi állapotuk is jelentősen romlott.

[6] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte azzal, hogy nem sértette az I. és az V. rendű felperesek megjelölt személyhez fűződő jogait; hivatkozott a kereset elévülésére azzal, hogy a lakhatásuk hivatkozott 2009. évi elvesztése után az I. rendű felperes 2015.

október 28. napján, az V. rendű felperes 2016. június 20. napján terjesztette elő keresetét, így igényük elévült.

[7] A II. rendű alperes ugyancsak a kereset elutasítását kérte a követelés elévülésére és arra hivatkozva, hogy közvetlenül a felperesek kártérítési igényüket vele szemben nem érvényesíthetik.

[8] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte az I. rendű felperest az I. rendű alperesnek 100.000 forint, a II. rendű alperesnek 127.000 forint, míg az V. rendű felperest az I. rendű alperesnek 75.000 forint, a II. rendű alperesnek 95.250 forint perköltség megfizetésére; megállapította, hogy mind az I. rendű felperes, mind az V. rendű felperes a pártfogó ügyvédjének a díját 100%-ban köteles viselni, továbbá úgy rendelkezett, hogy a felmerült illetéket a Magyar Állam viseli.

[9] Az ítélet indokolása a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 75. § (1) bekezdése, 76. §-a, 77-83. §-ai, 84. § (1) bekezdése, 326.-327. §-ai, 355. §-a, 559. § (1) és (2) bekezdése felhívásával kifejtette, hogy személyiségi jogsértés hiányában, ezen túl mindkét alperest érintően a nem vagyoni kártérítés iránti igény elévülése okán és a II. rendű alperest érintően a követelés közvetlen érvényesíthetősége miatt is a felperesek keresete alaptalan.

[10] Kiemelte: a jogsértés megállapítására irányuló személyiségi jogvédelmi eszköz kivételt képez az elévülés általános szabályai alól, így arra az öt éves elévülési idő nem vonatkozik. A felperesek által hivatkozott személyhez fűződő jogok azonban nem sérültek.

[11] Az I. rendű alperes károkozó magatartása az I. rendű felperes becsülethez és emberi méltóságához fűződő személyiségi jogát semmilyen módon nem sértette: az I. rendű felperes személyiségének téves értékelésére vezető lealacsonyító, megalázó, bántó nyilatkozatot nem tett. Nem állapítható meg a per adataiból az sem, hogy ezen károkozó magatartás eredményeként az I. rendű felperes testi épsége és egészsége sérelmet szenvedett volna, pszichésen káros, negatív változás következett volna be. Az I. rendű felperes életfeltételekhez fűződő személyiségi jogsérelem megállapítása iránti igénye is megalapozatlan. A megfelelő életkörülmények között élés az I. rendű felperes számára biztosított volt akkor, amikor az ingatlan3 szám alá beköltözött. Az ingatlan lakhatatlanná válása az ő magatartásának, annak az eredménye, hogy az ingatlan felújítását elkezdte, de azt nem fejezte be. Az I. rendű felperes családi életéhez való jogának sérelme sem valósult meg; elhunyt élettársával már nem élt életközösségben akkor, amikor a ingatlan 2 ingatlanba történő átköltözésről döntöttek, és nem volt megállapítható az sem, hogy az I. rendű felperest az ingatlanának elvesztése miatt ért krízis, trauma eredményeként, és nem az önálló életvitel kialakítása miatt „hagyták el” a vele korábban együtt élő családtagjai.

[12] Ugyancsak nem állapítható meg az V. rendű felperes személyhez fűződő jogainak sérelme, mivel a ingatlan 2 ingatlanból történő kiköltözés után az ingatlan3 szám alatti ingatlan az I. rendű felperes előadása szerint lakható volt; az, hogy utóbb az emberi lakhatásra alkalmatlanná vált, kizárólag az I. rendű felperes magatartására vezethetőek vissza.

[13] Mind az I. rendű felperes, mind az V. rendű felperes nem vagyoni kártérítési igénye az I. rendű alperessel szemben elévült. Az I. rendű felperes családjával 2009-ben költözött vissza község1-ről község2-ra, a kereset alapjául megjelölt személyiségi jogsértések tehát legkésőbb a 2009. évben bekövetkeztek. Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítési igényét legelőször 2020. szeptember 21. napján, az V. rendű felperes 2021. november 11. napján, az öt éves elévülési időn túl terjesztették elő.

[14] Az I. és az V. rendű felpereseknek a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresete pedig azért is megalapozatlan, mert vele szemben kártérítési igény közvetlenül nem érvényesíthető.

[15] Mindezek alapján a keresetet elutasította, és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83. § (1) bekezdése alapján a pervesztes felpereseket az alperesek javára a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerinti ügyvédi munkadíj mint elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezte.

[16] Az ítélettel szemben az I. és az V. rendű felperes terjesztettek elő fellebbezést.

[17] Az I. rendű felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a módosított keresetének való helyt adását kérte. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően következtetett arra, hogy az I. rendű alperes magatartásával okozati összefüggésben a személyhez fűződő jogainak sérelme nem valósult meg. Az emberi méltósághoz való jog sérelmét nem csak rágalmozó, becsületsértő nyilatkozat okozhatja, hanem olyan jogsértő magatartás is, amelynek következtében az érintettnek az emberhez méltatlan életkörülmények között kell élnie. Sérült az egészséghez való joga is; hiszen az, hogy földönfutóvá vált, lelkileg komolyan megviselte, megrendült a bizalma a jogügyletek tisztasága és az ügyvédek megbízhatósága iránt, nehezebben bízik az emberekben, amely miatt pszichésen káros változások alakultak ki nála. A teljes családban éléshez való joga is sérült, hiszen néhai élettársával azt határozta el, hogy közös gyermekeivel változatlanul együtt élnek, akik a nem megfelelő lakhatási körülmények miatt költöztek el; mindezen felül közvetve ennek volt a következménye az is, hogy az I. rendű felperes unokáit a családból kiemelték, néhai élettársa megbetegedett és elhunyt – így megállapítható, hogy az I. rendű alperes cselekménye hatására is bomlott fel a családja. Az emberhez való életfeltételekhez, lakhatáshoz való jog sérelme is az I. rendű alperes magatartására vezethető vissza. Téves ebben a részben az az elsőfokú ítéleti okfejtés, hogy az ingatlan3 számú ingatlan lakhatatlanná válását az I. rendű felperes okozta. Ezzel szemben az a beköltözéskor bár rossz állapotú, de emberi tartózkodásra alkalmas volt, a felújítást elkezdte, de a történetek miatti anyagi forrásainak a hiánya következtében azt nem tudta befejezni, így maradtak az ingatlanban embertelen körülmények között. Nem értett egyet a nem vagyoni kártérítés iránti követelés elévülésével. A keresetlevél a Hatvani Járásbírósághoz 2013. május 3-án benyújtása az elévülést megszakította; nem volt annak sem jelentősége, hogy a nem vagyoni kártérítés iránt a későbbiekben terjesztett elő keresetet, mert a kártérítésbe a nem vagyoni kártérítés is beletartozik, a jogcím megváltoztatásának nincs jelentősége.

[18] Az V. rendű felperes a fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a módosított keresetének való helyt adást. Előadta, hogy az I. rendű alperes az ítéletben helyesen rögzítetteken túl abban is szándékos és súlyos jogsértő magatartást tanúsított, hogy annak tudatában készítette el a ingatlan 2 ingatlanra az adásvételi szerződést, hogy az elidegenítési tilalom hatálya alatt áll és ezért a tulajdonosváltozás semmiképpen sem jegyeztethető be; és hogy a szerződést hét hónapos késéssel nyújtotta be a földhivatalba. Az ingatlan 1 ingatlanból szerződéses kötelezettségüket teljesítve kiköltöztek és a ingatlan 2 ingatlanba ugyan beköltöztek, de rövid idő után azt az I. rendű alperes jogellenes magatartása következtében el kellett hagyniuk, így lakás és pénz nélkül maradtak. Az ingatlan3 szám alatti ingatlan másfél szobás, közművekkel nem rendelkező, komfort nélküli épület volt. Helytelen volt az elsőfokú ítéletnek az a levezetése, hogy az ingatlan felújításának állapota a terhekre róható, hiszen a felújításhoz hitelt szerettek volna felvenni, de erre az I. rendű alperes magatartásával okozati összefüggésben lehetőségük sem adódott. Mindezek alapján megállapítható a keresetben írt személyiségi jogai sérelme. Ebben a részben hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően mosta össze a per tárgyát nem képező becsülethez való jogot az emberi méltósághoz való joggal, amely nem szűkíthető le a lealacsonyító, megalázó, bántó kijelentésekre; ezzel szemben komplexen biztosítja az egyén testi, lelki, szellemi és erkölcsi integritását és identitását, beleértve a megélhetéshez szükséges létminimumot is. Ezek alapján az emberhez méltó életfeltételekhez fűződő jog

külön nevesítés nélkül is része az emberi méltósághoz való jognak és annak megfelelő védelemben részesül. Abban is tévedett az elsőfokú bíróság, hogy az egészség sérelme kizárólag testi sérülés vagy pszichés állapotban, életvitelben bekövetkezett negatív változás lenne; ezzel szemben a komfort nélküli, fűtetlen és a melegvzellátást is nélkülöző kényszerlakás egészségkárosító hatása nyilvánvalóan és egyértelműen az egészség sérelmét jelenti. A családi élethez való joga a családalapítás lehetőségét jelenti, amelytől mindezek következtében esett. Nem értett egyet az elévüléssel kapcsolatos elsőfokú állásponttal sem. Az ítélet maga tartalmazta a folyamatosan indított peres eljárások során tett jognyilatkozatokat, amelyek mindig megszakították az elévülést.

[19] Az I. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helyes indokai alapján való helybenhagyását kérte azzal, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást teljeskörűen feltárta, a bizonyítékokat helyesen mérlegelve azt megfelelően állapította meg és abból helyes jogi következtetést vont le. A nem vagyoni kártérítés iránti felperesi igények elévültek, mivel a töretlen bírói gyakorlat szerint az elévülés megszakítására nem alkalmas az olyan perindítás, amelyben a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasították. A felperesek személyhez fűződő jogait az I. rendű alperes nem sértette. Az elsőfokú bíróság helyesen vettette össze a becsülethez és az emberi méltósághoz való jogot, mivel az ítélkezési gyakorlat ezeket egymással összefüggőnek tekinti. Nem tanúsított a felperesek egyikével szemben sem olyan magatartást, amely az emberi méltóságukat érintette volna. A testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi joga sérelme alátámasztására sem az I. rendű felperes, sem az V. rendű felperes az általuk hivatkozott egészségromlásra semmilyen indítványt nem tettek, az bizonyítatlan maradt. Az I. rendű felperes vonatkozásában az emberhez méltó életfeltételek sérelme sem állapítható meg, hiszen nem bizonyított az okozati összefüggés az I. rendű alperes jogellenes magatartása és a felperesek ingatlan 2 lakhatásának elvesztése között; maga az I. rendű felperes nyilatkozott akként, hogy az ingatlan³ szám alatti ingatlan két szobája még lakható volt akkor, amikor abba beköltöztek, nem róható az I. rendű alperes terhére, ha azt utóbb lakhatatlanná tették. A felperesek teljes családban éléshez való joga sem sérült, hiszen a ingatlan 2 ingatlanra költözéskor az I. rendű felperes már külön élt a néhai élettársától, a gyermekeik pedig olyan korúak voltak, hogy elköltözésük a közeljövőben egyébként is várható volt, az V. rendű felperes pedig nagykorú lett, alkalmas a munkavégzésre, így jelenlegi helyzete és a lakhatás állított elvesztése között okozati összefüggés nem állapítható meg.

[20] A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében ugyancsak az elsőfokú ítélet helyes indokai alapján történő helybenhagyását kérte. Hivatkozott továbbra is a felperesek keresetösségi jogának hiányára, mivel a károsult igényét vele szemben közvetlenül nem érvényesítheti. Az I. rendű alperessel azonos módon hivatkozta a felperesek követelésének elévülését azzal, hogy 2008. március 13. napján, az I. rendű alperesi károkozó magatartás időpontjában az elévülési idő mindkét felperes vonatkozásában megkezdődött. Ezt követően az I. és az V. rendű felperesek a II. rendű alperes irányában semmilyen, az elévülés megszakítására irányuló jognyilatkozatot nem tettek, így követelésük 2013. március 12-én elévült. Nem vagyoni kár iránti igényt 2020. szeptember 21-e előtt a felperesek nem érvényesítettek. Hangsúlyozta, hogy azonos jogkövetkezményt eredményezne, ha az elévülési időt az ügyvédi kamara felé tett felperesi bejelentés megszakította volna, mivel a kamara panaszbizottságának határozata meghozatalának időpontjában, 2010. október 19-én indult volna újra az elévülés.

[21] Az ítéltábla a felperesek fellebbezéseit alaptalannak találta.

[22] Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben teljes körűen feltárta, és azt a bizonyítékok logikus és okszerű mérlegelése alapján, helytállóan állapította meg, a jogszabályi rendelkezéseket megfelelően hívta fel és a jogvita

elbírálásához helyesen alkalmazta, érdemi döntése jogi érveit az ítéltábla – a következő indokolásbeli kiegészítések mellett – minden részében osztotta.

[23] Mivel a végső formában fenntartott keresetükben a felperesek a személyiségi jogsértések megállapítása és emiatt nem vagyoni kártérítésben marasztalás iránt terjesztettek elő keresetet, ezért az elsőfokú bíróság helyesen tette elsődlegesen azt vizsgálat tárgyává, hogy megvalósultak-e az állított személyiségi jogsértések. Ezek hiányában sem a jogsértés megállapítása, sem – mivel a nem vagyoni kártérítés a személyiségi jogokban bekövetkezett sérelmek pénzbeli szankciója volt [az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) AB határozata alapján megjelent követes jogalkalmazói gyakorlat] – a nem vagyoni kártérítés iránti követelés sem lehetett alapos.

[24] Helytállóan vezette le az elsőfokú bíróság, az irányadó bírói gyakorlat megfelelő értelmezésével, a személyiségi jogok lényegét, célját, jogrendszerbeli elhelyezését figyelembe véve, hogy a felperesek által hivatkozott egyik személyhez fűződő jog sem sérült. Az ezzel kapcsolatos érveivel az ítéltábla egyetértett.

[25] Nem volt vitatott a perben, hogy az I. rendű felperes a 2008. március 13-i adásvételi szerződések során a szabálytalan meghatalmazás ellenőrzésének elmulasztása, a megvásárolni kívánt ingatlanok dologi jogi viszonyairól való hiányos és téves tájékoztatás folytán jogellenes és felróható magatartásával közrehatott abban, hogy az I. rendű felperes vagyonában csökkenés következett be, mindez azonban nem jelenti azt, még az V. rendű felperesi fellebbezésben hivatkozott további, azonos eredményre vezető ügyvédi szabályszegések mellett sem, hogy ez a magatartás személyiségi jogi szempontból is értékelhető lett volna.

[26] Az 1959. évi Ptk. 75. § (1) bekezdése – egyezően a 2014. március 15-től hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1) és (2) bekezdése elvi alapjaival – abszolút védelmet biztosított a személyek testi, lelki, fizikai egységéből következő, értékként meghatározott személyhez fűződő jogoknak úgy, hogy elismerte a személyiségből eredő jogosultságok szabad érvényesíthetőségét és annak mindenki általi tiszteletben tartásának kötelezettségét. A személyiségvédelem a személyiség abszolút védelméből következően annak minden részében való jogi elismerését jelenti, nem szűkítve le egyes nevesített személyiségi jogokra, hanem az emberi méltóságból eredő személyiségi jogokat általános védelemben részesítve úgy, hogy azok megsértéséhez csak erre a jogterületre alkalmazandó különleges jogkövetkezményeket határoz meg.

[27] A polgári jogi személyiségi védelem esetében – azon az alapon, hogy mindenki saját maga jogosult dönteni az életét érintő lényeges vagy lényegesnek talált kérdésekben, és a döntéseit a kívülállók kötelesek tiszteletben tartani – abból kell kiindulni, hogy a személyiségi jogok védelmének lényege az általános személyiségi jogból következően a személy autonómiájának, a személyiség szabad kibontakoztatásának biztosítása. Bár a jogfejlődés iránya, hogy szélesednek a személyiséggel összefüggő azon érdekek, melyeknek a védelmét magánjogi eszközökkel lehet biztosítani; a védelem elismerésének elsődleges követelménye azonban az, hogy a védendő érték a személyiség megnyilvánulásaként legyen meghatározható.

[28] Arra ugyan helyesen hivatkozott az I. rendű felperes a fellebbezésében, hogy az 1959. évi Ptk. 76. §-ában felhívott emberi méltósághoz fűződő jog sérelmét nem csak rágalmozó, becsületsértő nyilatkozat okozhatja. Az emberi méltóságot sértik az olyan magatartások, amelyek megkérdőjelezzik a jogosult emberi mivoltát, illetve elmulasztják, megtagadják azt a minimális és kötelező tiszteletet, amely az embert pusztán emberi minősége alapján megilleti. Ugyanakkor a személy védelmének polgári jogi eszközei a személyiség ellen irányuló, a személy társadalmi megítélését negatív módon befolyásoló közvetlen támadás ellen nyújtanak jogvédelmet (BDT2006. 1444). A személyiség sérelmét

megalapozó ügyvédi magatartás, amely nagyfokú mulasztásból eredően, a tulajdonjog bejegyzésére alkalmatlan ügylet megkötésében közreműködéssel nyilvánult meg, nem a felperesek személye ellen irányuló támadásként értékelhető, nem volt azonosítható a másik ember iránti minimális, őt ember mivoltánál fogva megillető tisztelet, elismerés elmulasztásával, ezért hiányzik az I. és az V. rendű felperes emberi méltósága megsértésének ténybeli alapja.

[29] Az ugyancsak az 1959. évi Ptk. 76. §-a szerinti testi épség, egészség sérelmének megállapításához a testet ért, azon elváltozást előidéző külső behatás minősül, vagy olyan magatartás, eljárás igazolása lett volna szükséges, amely a szervezet bármely részének működését vagy azok együttműködését hátrányosan befolyásolja, amely sérelmek mozgáskorlátozottságban, csonkoltságban, torzulásban, egészségromlásban, a test szerveinek működési zavarai, személyiségzavarban, pszichikai fájdalomban, lelki válságban jelentkeznek. A komfort nélküli lakás egészségkárosító hatása, a konkrét egészségromlás bizonyítása nélkül csak feltételezés, de nem minősül a sérelem bekövetkezésének. A bizonyítékok és egyéb peradatok a Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján való okszerű mérlegelésével jutott azonban az elsőfokú bíróság arra a helyes következtetésre, hogy ilyen egészségromlásra az I. és az V. rendű felperesek csak hivatkoztak, azonban annak az I. rendű alperesi magatartással okozati összefüggésben bekövetkezését meg sem kísérelték bizonyítani.

[30] A teljes családban éléshez való jog nem azonosítható a családi egység és együttlakás, különösen nem a családalapítás lehetőségével. A bírói gyakorlat – így ÍH2018. 94, BDT2009. 2092 – ugyanis a „teljes” és/vagy „egészséges” családban élés személyhez fűződő jogát – az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 8. Cikkének 1. pontja, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 15. § és Magyarország Alaptörvénye L) cikke szerinti emberi és alapvető alkotmányos jogán felül a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 6. § (1) bekezdésében, valamint újabban a Ptk. 4:2. § (2) bekezdésében rögzített saját családban élés jogából eredezteti, és azzal lényegében szinonimaként is kezeli. Az érintettet ennek a jognak a sérelme okán azért éri immateriális hátrány, mert az az adott családi szerep, az az adott családi funkció, amit a családjában a hozzátartozója betöltött, a károkozó magatartásra visszavezethetően megszűnik; ezt – a károsult érzelmi életére és mindennapjaira gyakorolt negatív hatást – hivatott kompenzálni a hozzátartozói nem vagyoni kártérítés (sérelemdíj). Ugyancsak a Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti okszerű, a logikai szabályoknak mindenben megfelelő mérlegelés alapján jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy a per adatai alapján az I. rendű alperesi károkozó magatartásra visszavezethető családi funkció kiesése, a család hivatkozott felbomlása, különös tekintettel az elköltöző gyermekek nagykorúságára, sem az I. rendű felperest, sem az V. rendű felperest érintően nem igazolható; ezért a kereset ezen az alapon sem vezethetett eredményre.

[31] Az emberhez való életfeltételekhez, lakhatáshoz való jog sérelmét az 1959. évi Ptk. személyhez fűződő jogként nem ismeri el. Mivel az egyes személyhez fűződő jogokat a törvény bár nevesíti, azonban ez nem kimerítő, taxatív felsorolás; a bírói jogalkalmazás nincs elzárva attól, hogy tágítsa a személyiségi jogok körét. Az emberi méltóság anyajogából ugyanis levezethetők a törvényben nem nevesített, a bírói gyakorlat által kimunkált személyiségi jogok, mint az előzőek szerinti családban éléshez való jog vagy a magánélet nyugalomához való jog (BDT2019. 4041) vagy az 1959. évi Ptk. hatálya alatt nem nevesített magánélet zavartalanságához való jog (BDT2008. 1899). Az ítéltábla álláspontja szerint az emberhez méltó életfeltételek, lakhatás biztosítása az emberi méltóság fogalomrendszerébe illeszthető, mivel önmagában a lakhatóság biztosítása nem vezethető le a személyek értéként

elismert testi, lelki, fizikai egységéből, személyiségi jogi tartalmukat a jogosult emberi minőségét, mivoltát kétségbe vonó magatartások eredményezhetik; az előzőekben kifejtettek szerint azonban az I. rendű alperes mulasztása ilyenképpen nem határozható meg. Továbbá a személyiségi jogi sérelem elfogadása mellett is olyan távoli az összefüggés a tulajdonjog bejegyzésére alkalmatlan ügyletben közreműködés és ennek alapján a komfort nélküli, felújításra szoruló, az anyagi források hiányában megvalósíthatatlan felújítás miatt lakhatatlanná váló épületbe költözés által előállt lakhatási körülmények között, amely az 1959. évi Ptk. hatálya alatt is a bírói gyakorlatban alkalmazott – BH1984. 195, BH2008. 299, BDT2008. 1801 –, az oksági folyamatba beiktatott előreláthatósági korlát folytán (mint ahogy ugyanez az előreláthatósági korlát lenne irányadó a családtagok emiatti elköltözése és különösen az unokák intézetbe kerülése között) a személyiségi jogsérelem szankcióinak alkalmazására nem adott volna indokot. Nem határozható meg ekként az I. rendű felperes személyhez fűződő jogainak sérelme sem.

[32] Személyiségi jogsértés hiányában az elévülés vizsgálata így szükségtelen is volt: helyesen mutatott rá azonban az elsőfokú bíróság arra, hogy a nem vagyoni kártérítés iránti igény az 1959. évi Ptk. 326-327. §-ai alapján elévült. A felperesek nem vagyoni kárigényének elévülése a 2009. évben, legkésőbb akkor megkezdődött, amikor az ingatlan3 szám alatti ingatlanba kényszerültek költözni a korábban az I. rendű alperes közreműködésével értékesített ingatlanukból, hiszen saját előadásuk szerint is ekkor kerültek abba az élethelyzetbe, amely nem vagyoni sérelmüket megalapozta. Ezért helytállóan foglalt az elsőfokú bíróság állást abban a kérdésben, hogy az elévülési idő legkésőbb 2010. január 1-jén megkezdődött. Ekkor a felperesek már tisztában voltak minden olyan körülménnyel – a megvásárolni kívánt ingatlan tényleges dologi jogi helyzete, a tulajdonjog bejegyzésére alkalmatlan ügylet megkötése, lakhatásuk elnehezülése – amelyek alapján igényüket az alperesekkel szemben érvényesíthették volna, így az elévülés nyugvása fel sem merülhetett. A peres igényérvényesítésig nem volt olyan írásbeli felszólítás sem – ilyennek sem az alperesektől elkülönülő vevő1 apjával szembeni igényérvényesítés, sem a fegyelmi eljárást megalapozó panasz sem volt tekinthető –, amely tartalmazott volna nem vagyoni kárigényre irányuló olyan adatokat, amelyek alapján a kötelezett a vele szemben támasztott követelést kétségtelenül azonosítani tudta volna, így az elévülés megszakítását eredményezhette volna. Azzal együtt, hogy helyes volt az az értelmezés is, hogy a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítással végződő perindítások nem voltak alkalmasak az elévülés megszakítására (így BDT2021. 4425), ilyennek az I. rendű felperes 2015. október 28-i és az V. rendű felperes 2016. június 20-i keresetindítása minősülhetett volna, azonban ezek is csak vagyoni kár iránti igényt tartalmaztak; nem vagyoni kártérítés iránti követelést az esedékességet követő mintegy tíz év múlva, az I. rendű felperes 2020. szeptember 21. napján, az V. rendű felperes 2021. november 11. napján érvényesített, így a nem vagyoni kártérítés iránti követelésük elévült.

[33] Mindezen felül abban is a jogszabályi rendelkezések megfelelő értelmezésével foglalt állást az elsőfokú bíróság, hogy a II. rendű alperessel szemben közvetlenül az igényérvényesítésre a felpereseknek az 1959. évi Ptk. 559. § (2) bekezdésének kizáró szabálya alapján egyébként sem volt jogi lehetőségük.

[34] A kifejtett okok miatt az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 383. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[35] A felperesek a másodfokú eljárásban is pervesztesek lettek, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján viselik az alperesek ügyvédi képviselettel felmerült perköltségét, melynek összegét az ítéltábla a fellebbezett értékkel és az alperesi jogi képviselők által kifejtett képviseleti tevékenységgel arányban állapított meg a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontja és (6) bekezdése, valamint a II. rendű alperest érintően ezen felül a 4/A. § (1) bekezdése alapján.

[36] A felperesek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. § (1) bekezdése szerinti mértékű fellebbezési illeték az állam terhén marad a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. és 14 §-ai és a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja alapján.

[37] Az ítéltábla a Pp. 101. § (3) bekezdése alapján megállapította, hogy a felperesek pártfogó ügyvédjeinek másodfokú díját a pervesztes felperesek viselik, azok összegéről és arról, hogy a díjakat – a költségmentességükre tekintettel – az állam átvállalja-e, nem a bíróságnak, hanem a jogi segítségnyújtó szolgálatnak kell döntenie.

Debrecen, 2023. március 9.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Répássy Árpád s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró